



2022-2032 | INTERNATIONAL DECADE OF
Indigenous Languages



PanSALB
PAN SOUTH AFRICAN LANGUAGE BOARD



PUO KE BOITSEBO

Ka Kabelo Mohlomi



Kabelo Mohlomi

Dibaka tse ngata tsa mmuso le tsa poraevete di ntse di sebedisa dipuo tse ding ho feta tsa Maafrika Borwa. Hona ho bontsha ho se lekane ha tshebediso ya dipuo le ha feela Molaotheo o kgothalletsa tshebediso e lekanang ya dipuo.

Re a se hopola kaofela selemo sa 1976, moo ho bileng le mohwanto oo o neng o tshwanela ho fetola tsela eo Maafrika Borwa a fumanang thuto ka yona. Batjha ba ile ba bontsha boikitlaetso ka ho ipelaetsa kgahlanong le hore Afrikaans e be puo ya mantlha ya dithuto. Mohwanto ona o ne o le kgahlanong le ditaba tsa puo empa haholoholo, e ne e le ka boitsebo. Puo le setso di bapile hobane puo ke yona e rehang setso. Ha motho a sa itsebe, ho boima ho tseba hore o batla ho ba mang. Ke seo Soweto Uprising e neng e le ka sona - ho se dumelle hore ba re amohe bong ba rona.

Martin Nakayama o re boitsebo ke hore re bomang le hore batho ba bang ba re bona jwang. Rona, re tjhaba se setsho empa na ekaba seo se a bonahala? Ka lebaka la hore puo ke sehlahiswa sa setso, ho bohlokwa hore re itsebise hore na re bomang ka puo ya rona. Tsatsing lena, haholoholo ho marangrang, re bona morwetsana wa Mosotho ya dulang sebakeng sa Basotho a itsebisa ka puo ya English ho babohi ba hae. Mong a ka ipotsa hore na ebe motho eo o tseba seo a leng sona, mme haeba ho jwalo, hobaneng a kgethile puo esele ho ena le ya hae?

Le ha e se e le dilemo tse 46 ka mora ketsahalo ena ya Soweto, dipuo tsa matswallwa tsona ntse di salletse morao. Dibaka tse ngata tsa mmuso le tsa poraevete di ntse di sebedisa dipuo tse ding ho feta tsa Maafrika Borwa. Hona ho bontsha ho se lekane ha tshebediso ya dipuo le ha feela Molaotheo o kgothalletsa tshebediso e lekanang ya dipuo. Empa bothata bona ha se ba ditsi feela hobane le ho marangrang ho ntse ho le jwalo. Bongata ba “apps” tsena bo ntse bo ngolwa le ho phatlalatswa ka Senyesemane. Hona ho totobatsa hore dipuo tsa Afrika di ntse di salla morao ho feta hobane ha di na seabo kahong ya dihlahiswa tsena. Afrika Borwa feela, ke batho ba fetang dimilijone tse 30 ba sebedisang marangrang empa ka puo esele. Le ha mmuso e le ona o laolang tshebediso ya dihlahiswa tse, ho bonahala o le lenama ho shebana le taba tsa puo

dihlahisweng. O lokela ho netefatsa hore sehlahiswa ka seng se loketse basebedisi ba buang dipuo tsa matswallwa. Empa jwale na boikarabelo ke ba mmuso feela?

Nneteng, boikarabelo ke ba rona kaofela. Mmuso o ka anela ka ho kgothalletsa batho dipuo tsa matswalla empa qeto ya ho di sebedisa metsamaong ya rona ke ya rona. Setjhaba se lokela ho ikamahanya ditabeng tsa puo hobane ke bothata ba rona kaofela. Bahlahisi ba disebediswa tsa marangrang le ditsebi tsa puo ba lokela ho sebetsa mmoho ka nako tsohle. Hona ho ka thusa hore dipuo tsa matswallwa di sebediswe ka maemo a

itlhommeng pele le ka ho nepahala. Hodima moo, Maafrika a lokela ho itlhoma pele tabeng tsa boqapi le ho ntjhafatsa dihlahiswa. Tshebediso ya kamehla ya puo tsa letswele e ka nontsha puo hobane dihlahiswa tsa thekenoloji di dula di hlaha ka mehopolo e metjha ka mehla.

Tseba hore na o tswa kae hore o tsebe hore o ya kae. Le ha lefatshe le habile bonngwe setsong, re lokela ho kgetheha hara merabe e meng jwalo ka Maafrika. Eseng ka mmala kapa ka nalane feela, empa le ka boikgantsho ka dipuo tsa rona hore di tle di bape le tse ding lefatsheng ka bophara.

<https://bridge.edu/tefl/blog/americas-english-language-teaching-initiatives-impact-us-tax-dollars-are-making-globally/>

[https://deznit.co.za/social-media-stats-in-south-africa/#:~:text=Over%2030%20million%20South%20Africans,25%20million%20users\)%20in%202020](https://deznit.co.za/social-media-stats-in-south-africa/#:~:text=Over%2030%20million%20South%20Africans,25%20million%20users)%20in%202020)